

'Invictus', de Clint Eastwood

El film del cineasta nord-americà se centra en el període entre l'elecció de Nelson Mandela, el maig de 1994, i la gran final del Mundial de Rugbi, el juny de 1995

PERE CORNELLAS / Fotografies de Keith Bernstein (Warner Bros)

A la filmografia de Clint Eastwood —un dels últims grans clàssics del cinema nord-americà—, hi ha algunes pel·lícules perfectament prescindibles, una bona colla de films notables i mitja dotzena d'obres mestres absolutes. En aquest sentit, és veritat que *Invictus* no té la intensitat i la grandesa de *Bird* (1988), *The Bridges of Madison County* (1995), *Los puentes de Madison*, *Mystic River* (2003) o *Gran Torino* (2008) ni l'ambició i la complexitat del seu díptic sobre Iwo Jima, rodat el 2006: *Flags of our Fathers* (*Banderas de nuestros padres*) i *Letters from Iwo Jima* (*Cartas desde Iwo Jima*). El fet és que se n'ha parlat menys del que el marc històric de què parla —l'apartheid a Sud-àfrica— podia fer suposar. I em sembla injust, perquè *Invictus* és una molt bona pel·lícula.

Es basa en la novel·la històrica de John Carlin *Playing the enemy* (versió catalana: *El factor humà*) que, a base de recollir comentaris i converses amb Nelson Mandela, però també amb els seus guardaespatlles i amb líders i personatges significatius dels negres i de l'extrema dreta, explica la detallada cronologia dels fets succeïts des dels primers contactes de Mandela amb el govern sud-africà, el 1985, fins a la Copa del Món de Rugbi de 1995. El film d'Eastwood, en canvi, se centra quasi exclusivament en el darrer d'aquests deu anys, des de les eleccions del maig de 1994 fins a la gran final del 24 de juny de 1995, amb una breu introducció, l'excarceració de Mandela el febrer de 1990.

El pols narratiu té totes les característiques del gran cinema clàssic. L'acció transcorre amb un ritme continuat i sostingut, fins arribar a un *in crescendo* decisiu, i amb un discurs clar i explícit que evita gairebé sempre el patetisme fàcil —les imatges que evocuen els anys de Mandela a la presó quan la visiten els jugadors de rugbi són l'única i innecessària concessió a la sentimentalitat— i que s'allunya conscientment, per tant, de les descripcions dramàtiques i dels missatges apocalíptics. Tots sabem que els negres van ser inhumanament maltractats, però la pel·lícula no ens mostra ni un sol maltractament. Per la manera com la concep, és com si Eastwood hagués assumit plenament la idea que vertebrava el pensament del seu protagonista: estimaràs l'enemic.

Mandela (Morgan Freeman, magnífic) sap que la unió entre blancs i negres —el perdó— és absolutament fonamental per poder construir el país i sap també que és l'únic camí per assolir el seu somni. Eastwood ens parla d'això al començament del

Nelson Mandela, interpretat per Morgan Freeman

Matt Damon en el paper de François Pienaar

film, molt especialment en una seqüència significativa i premonitòria: Mandela es dirigeix al seu despatx el primer dia del seu mandat i s'adona com alguns dels funcionaris de l'anterior govern —blancs, naturalment— comencen a preparar les seves pertinences per anar-se'n. Immediatament, demana que tothom —blancs i negres— compareguin davant d'ell, els diu que els necessita, que vol que l'ajudin a construir una nova Sud-àfrica i els demana que es quedin. Al mateix temps ordena, al cap dels seus guardaespatlles, que, a partir d'ara, es disposi a treballar també amb guardaespatlles blancs.

**Eastwood
sembla haver
assumit plena-
ment la idea
que vertebrava el
pensament del
seu protagonis-
ta: estima-
ràs l'enemic**

La Copa del Món de Rugbi pot ser el punt d'inflexió si s'aconsegueix que tothom se la senti seva, si tothom desitja guanyar-la com un acte d'afirmació, de potència col·lectiva. També els negres, que odien el rugbi i el seu equip nacional, els